

Sayı: 7
Dönem: Ağustos 2026

Gazi Eğitim 360 Yedinci Sayısı ile Sizlerle!

Fakültemizin haber bülteni Gazi Eğitim 360'ın yedinci sayısı ile yeniden sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımızda, eğitim dünyasındaki gelişmeleri küresel ve ulusal düzeyde mercek altına alarak teknolojinin, pedagojik yeniliklerin ve eğitim politikalarının öğrenme süreçlerindeki yerini inceleyen kapsamlı bir içerik havuzu hazırladık.

Bu sayımızda öne çıkan başlıklardan biri, hiç kuşkusuz, yapay zekânın eğitimdeki yeri. Bilişsel emeğin korunmasından MIT'nin sekiz ilkelik yol haritasına, Türkiye'ye özgü politika önerilerine kadar farklı bakış açılarıyla ele aldığımız bu konuda, teknolojinin öğrenmeyi güçlendiren mi yoksa zayıflatan bir araç mı olduğunu sorguluyoruz.

Eğitimin sayısal yüzüne de yer verdiğimiz bu sayıda, Avrupa ülkelerinin eğitime ayırdığı bütçelerin akademik başarıyla ilişkisini, Büyük Britanya'da üniversite diplomasına duyulan güvenin neden azaldığını ve üniversitenin ilk yılında uyku alışkanlıklarının akademik başarıyı nasıl şekillendirdiğini araştırmalara dayanarak aktarıyoruz.

Öte yandan dünyanın farklı köşelerinden ilham verici hikâyelere de kulak veriyoruz: Kırsal Suriye'de çocukları kitapla buluşturan gezici kütüphaneden, Latin Amerika ve Karayipler'de okul beslenme politikalarını güçlendirmeye yönelik iş birliklerine, çocuklara koku eğitimi verilmesi çağrısından Louisiana'da hava kalitesi verisiyle bilim öğreten bir STEM okuluna uzanan bu hikâyeler, eğitimin yalnızca sınıfla sınırlı olmadığını; sağlık, çevre ve toplumsal eşitlikle iç içe geçtiğini bir kez daha gösteriyor.

Sayımızın sonunda yer alan Ajanda bölümünde ise önümüzdeki dönemde katılabileceğiniz konferans, seminer ve etkinliklere dair güncel bilgileri bulabilirsiniz.

Keyifli okumalar dileriz.

İçerik

- Üniversiteye İlk Adımda Uykunun Rolü: Akademik Başarı İçin Kaç Saat Uyku Yeterli?
- Bilişsel Emeği Korumak: Eğitimde Yapay Zekâ Nerede Durmalı?
- MIT Raporu: Eğitimde Yapay Zekâ Yalnızca Tüketilen Değil, Tasarlanan Bir Araç Olmalı
- Avrupa’da Eğitime Kim Ne Kadar Harcıyor? Yüksek Bütçe Her Zaman Başarı Getirir mi?
- Büyük Britanya Diplomanın Değerini En Çok Sorgulayan Ülke Oldu
- Latin Amerika ve Karayipler’de Okul Beslenme Politikalarını Güçlendirmek İçin İş Birliği Artıyor
- Yıkıntılar Arasında Yeşeren Umut: Kırsal Suriye’de Gezici Kütüphane
- Bilim İnsanı Uyardı: Çocuklara Okullarda “Koku Eğitimi” Verilmeli
- Cancer Alley’de Bir STEM Okulu: Öğrenciler Hava Kalitesi Verisiyle Bilim Öğreniyor
- PISA 2025 Türkiye Raporu
- Eğitimde Yapay Zekâ İçin Yeni Yol Haritası: Türkiye’ye Yönelik Politika Önerileri
- Ajanda

Üniversiteye İlk Adımda Uykunun Rolü: Akademik Başarı İçin Kaç Saat Uyku Yeterli?

Üniversitenin ilk yılı, öğrencilerin yeni bir akademik düzene, sosyal çevreye ve artan sorumluluklara uyum sağlamaya çalıştığı önemli bir geçiş dönemidir. Yoğun ders programları ve sosyal yaşam arasında kurulan dengede ise çoğu zaman ilk etkilenen alanlardan biri uykudur. Clocks & Sleep dergisinde yayımlanan yeni bir kapsam incelemesi, üniversite birinci sınıf öğrencilerinde uyku alışkanlıkları ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi ele alıyor.

Araştırmada, 2013–2026 yılları arasında yayımlanan 20 akademik kaynakta yer alan toplam 21 çalışma incelendi. Uyku süresi ve kalitesinin yanı sıra uyku problemleri, gündüz uykululuğu ve öğrencilerin sabahçı veya akşamcı olma eğilimleri de akademik performans açısından değerlendirildi.

6-7 Saatin Altındaki Uyku Akademik Başarıyı Zorlaştırabilir

İncelenen çalışmalar, özellikle gecelik 6-7 saatten az uyuyan öğrencilerin daha düşük akademik performans gösterme eğiliminde olduğunu ortaya koyuyor. Bazı bulgular, sınav öncesinde yeterli uyuyan öğrencilerin tüm gece çalışanlara kıyasla daha başarılı olduğunu gösterirken, 9 saatten uzun uykunun da düşük akademik performansla ilişkili olabileceğine işaret ediyor.

Ancak yalnızca uyku süresi değil; uykunun kalitesi de önem taşıyor. Kronik uyku yoksunluğu veya uyku bozukluğu riski yaşayan öğrencilerde daha düşük not ortalamaları, dersleri tamamlamama ve üniversiteyi bırakma riskinin arttığı görülüyor. Bunun yanında, akşam saatlerinde daha aktif olan öğrencilerin üniversiteye uyum ve akademik başarı açısından daha olumsuz sonuçlar gösterme eğiliminde olduğu belirtiliyor.

Uyku, Öğrenci Başarısının Görünmeyen Parçalarından Biri

Araştırmacılar, uyku ile akademik başarı arasındaki ilişkinin psikolojik durum, yaşam alışkanlıkları, akademik yük ve öz düzenleme becerileri gibi birçok unsurdan etkilendiğinin altını çiziyor. Buna rağmen mevcut bulgular, özellikle üniversitenin ilk yılında sağlıklı uyku alışkanlıklarının öğrenci başarısını ve üniversiteye uyumu destekleyen önemli faktörlerden biri olduğunu gösteriyor.

Bu doğrultuda üniversitelerde öğrenci başarısına yönelik çalışmaların yalnızca akademik destekle sınırlı kalmaması; sağlıklı uyku alışkanlıklarını destekleyen ve uyku problemi yaşayan öğrencilerin erken dönemde belirlenmesini sağlayan uygulamaları da içermesi öneriliyor.

Daha Fazlasını Keşfedin

Bilişsel Emeği Korumak: Eğitimde Yapay Zekâ Nerede Durmalı?

Yapay zekânın eğitimde giderek yaygınlaşması, öğrencilerin bu araçları ne zaman ve hangi sınırlar içinde kullanması gerektiği sorusunu da beraberinde getiriyor. Virginia Üniversitesi Psikoloji Profesörü Daniel Willingham, mevcut yapay zekâ politikalarının çoğunun öğrenciyi sürecin merkezinde tutmaya ve yapay zekâyı yalnızca yardımcı bir araç olarak konumlandırmaya çalıştığını; ancak asıl meselenin öğrencinin yaptığı zihinsel çalışmayı korumak olduğunu savunuyor.

Ödevin Amacı Ürün Değil; Öğrenme Süreci

Willingham'a göre okulda verilen ödevlerin asıl amacı ortaya çıkan ürün değildir. Öğrenciler yazı yazarken, problem çözerken veya fikir üretirken bilgileri bir araya getirme, akıl yürütme, düşüncelerini açık biçimde ifade etme ve farklı bakış açılarını değerlendirme gibi önemli bilişsel süreçleri kullanırlar. Yapay zekâ bu görevleri öğrenci adına gerçekleştirdiğinde ise yalnızca işi kolaylaştırmakla kalmaz; öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayan zihinsel çalışmanın da yerini alabilir.

Bu durum özellikle yazma becerilerinde belirginleşiyor. Kapsamlı bir metin oluşturmak; farklı kaynaklardan edinilen bilgileri bütünleştirmeyi, ayrıntılı bir argüman geliştirmeyi ve okuyucunun ne bildiğini hesaba katarak düşünceleri açık biçimde aktarmayı gerektiriyor. Dolayısıyla yapay zekânın metni üretmesi veya düşünme sürecinin önemli bölümlerini üstlenmesi, öğrenciyi tam da geliştirmesi beklenen becerileri kullanma fırsatından uzaklaştırabiliyor.

Temel İlke: Önce Öğren, Sonra Yapay Zekâdan Yararlan

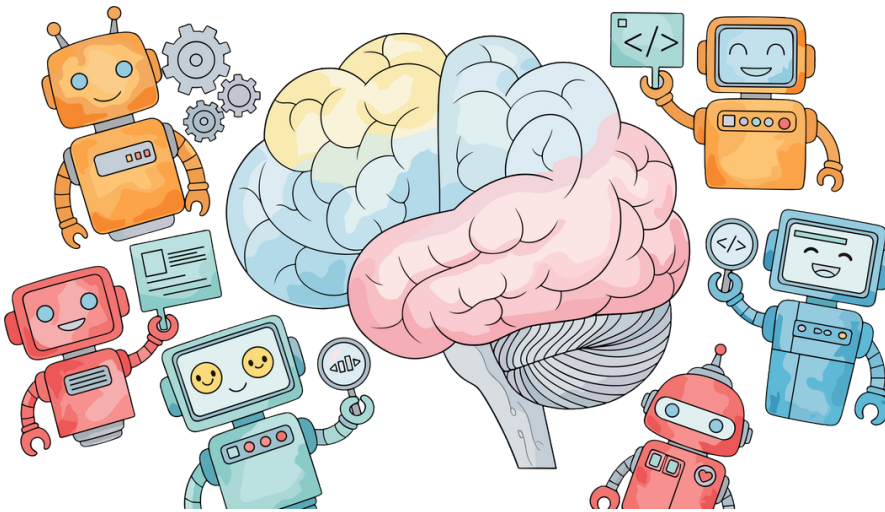
Willingham, bu nedenle öğrenci kullanımına yönelik basit bir ilke öneriyor: “Öğrenciler yapay zekâyı yalnızca zaten iyi yapabildikleri işler için kullanmalı.” Bu yaklaşımı hesap makinesi kullanımına benzetiyor. Bir öğrenci temel aritmetik işlemlerini öğrendikten sonra daha karmaşık bir matematik problemi çözerken hesap makinesinden yararlanabilir. Ancak henüz öğrenmekte olduğu işlemleri doğrudan araca bırakması, ihtiyaç duyduğu pratiği ortadan kaldıracaktır.

Benzer biçimde, yapay zekâ öğrencinin asıl öğrenmesi gereken düşünme, yazma, düzenleme, problem çözme veya fikir üretme süreçlerini üstlenmemeli. Buna karşılık öğrenci bir beceride yeterlilik kazandıysa ve söz konusu işlem asıl öğrenme hedefinin önünde zaman alan yardımcı bir göreve dönüşmüşse, yapay zekâdan yararlanmak anlamlı olabilir.

Yapay Zekâ Politikalarında Odağa Öğrenmeyi Almak

Yapay zekânın öğrencilere geri bildirim verme ve öğrenmeyi destekleme potansiyeli bulunsun da Willingham, özellikle konuya henüz hâkim olmayan öğrencilerin yapay zekâyla etkili biçimde çalışmasının zor olabileceğine dikkat çekiyor. Öğrencinin yeterli ön bilgiye sahip olmaması, aracın sunduğu önerileri sorgulamadan kabul etmesine ve öğrenme sürecinin giderek yapay zekâ tarafından yönlendirilmesine neden olabilir.

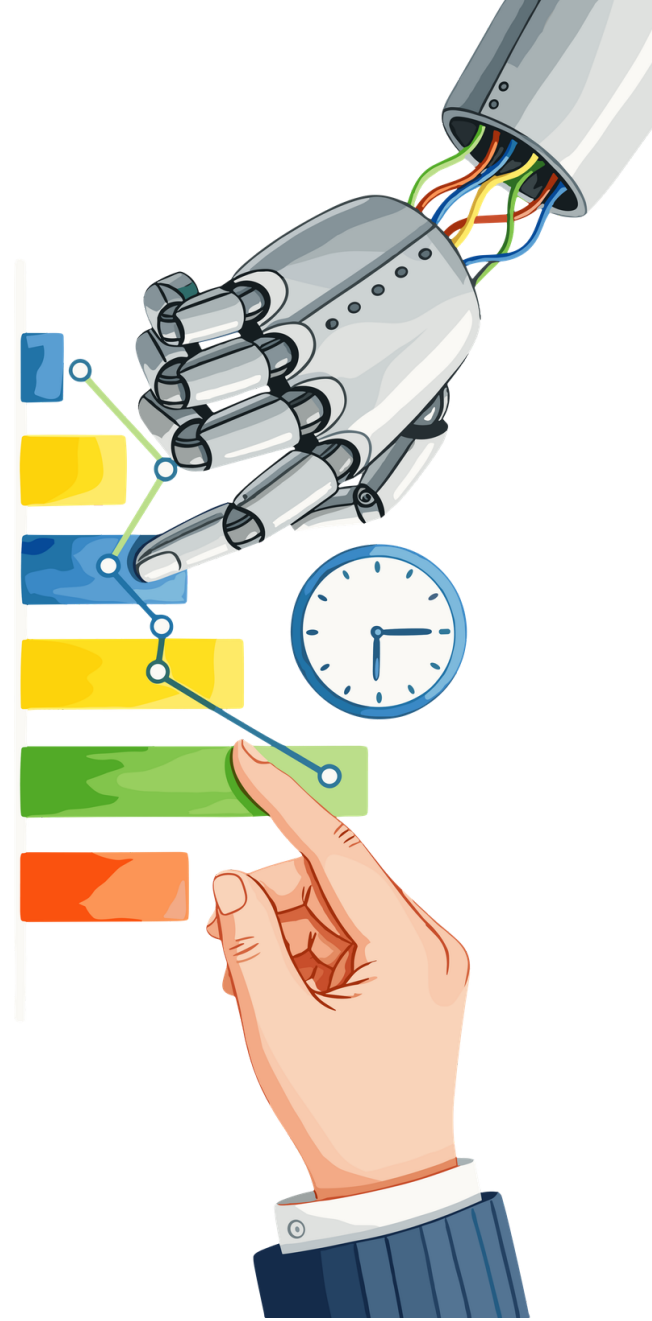
Daha Fazlasını Keşfedin

MIT Raporu: Eğitimde Yapay Zekâ Yalnızca Tüketilen Değil; Tasarlanan Bir Araç Olmalı

Yapay zekâ teknolojilerinin hızla yaygınlaşması, küresel ölçekte eğitim kurumlarını bu dönüşümün pedagojik ve etik boyutlarını yeniden düşünmeye yönlendiriyor. MIT (Massachusetts Institute of Technology) bünyesinde hazırlanan kapsamlı araştırma ve politika raporu, yapay zekânın eğitimdeki geleceğine dair kuramsal ve uygulamaya dönük temel ilkeleri ortaya koyuyor.

Raporda, eğitim sistemlerinin yapay zekâyâ yaklaşımında odak noktasının yalnızca “aracı derslerde kullanmak” değil; öğrencilere bu sistemlerin ardındaki mekanizmaları, sınırları ve toplumsal etkileri anlama becerisi kazandırmak olması gerektiği ifade ediliyor.

MIT Raporundan Eğitimde Yapay Zekâ için 8 Yol Gösterici İlke

7

Herkese Uyan Tek Bir Çözüm Yoktur: Farklı öğrenci ihtiyaçlarını, sosyoekonomik arka planları ve kültürel bağlamları gözетerek esnek ve kapsayıcı çözümler geliştirin.

Sınıfın ve Kampüsün Ötesini Düşünün: Öğrencileri yalnızca okul içi başarıya değil; yapay zekânın şekillendirdiği toplumsal yaşama, iş dünyasına ve geleceğin küresel dinamiklerine de hazırlayın.

8

Daha Fazlasını Keşfedin

Avrupa'da Eğitime Kim Ne Kadar Harcıyor? Yüksek Bütçe Her Zaman Başarı Getirir mi?

Euronews tarafından Eurostat ve OECD verilerine dayandırılarak yayımlanan analiz, Avrupa ülkelerinin eğitime ayırdığı kamu kaynaklarını, gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) içindeki paylarını ve öğrenci başına düşen harcama miktarlarını karşılaştırmalı olarak ele alıyor. Analiz, bütçe büyüklüğü ile akademik başarı (PISA sonuçları) arasındaki ilişkinin her zaman doğrusal olmadığını gösteren çarpıcı sonuçlar içeriyor.

Öğrenci Başına Harcamada Ciddi Farklar

Avrupa genelinde öğrenci başına yapılan yıllık harcamalarda ülkeler arasında çok geniş bir makas bulunuyor:

- **Zirvedeki Ülkeler:** Lüksemburg, İsviçre ve Norveç öğrenci başına yıllık kamu harcamasında en üst sıralarda yer alıyor. Lüksemburg'da öğrenci başına ayrılan yıllık kaynak 20 bin euronun üzerine çıkıyor.
- **İskandinav ve Batı Avrupa Modeli:** Danimarka, İsveç, Avusturya ve Belçika hem GSYH içindeki eğitim payı (%5 ila %6,5'in üzerinde) hem de toplam kamu harcamaları içindeki eğitime ayrılan oran açısından Avrupa ortalamasının oldukça üzerinde bulunuyor.
- **Doğu ve Güney Avrupa:** Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Polonya gibi ülkelerde öğrenci başına yapılan reel harcama Batı Avrupa ortalamasının belirgin şekilde altında kalıyor.

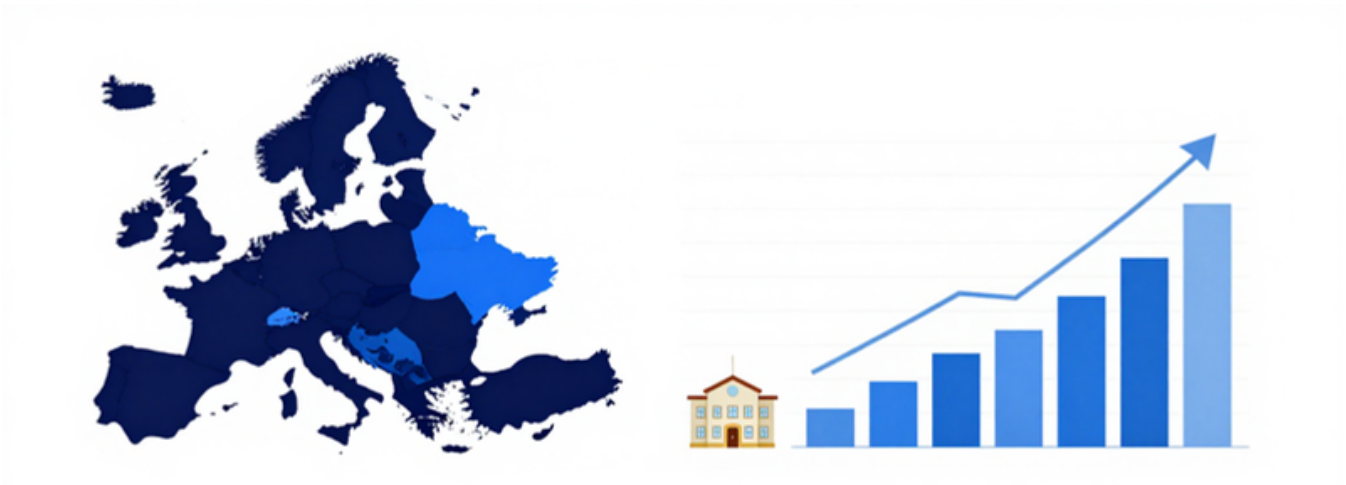
GSYH Payı ve Önceliklendirme

Analize göre bir ülkenin zengin olmasının yanı sıra bütçesinde eğitime ne kadar öncelik verdiği de kritik önem taşıyor. Estonya gibi bazı ülkeler, GSYH büyüklüğü en üst sıralarda olmasa dahi bütçelerinin kayda değer bir kısmını eğitime ve dijital altyapıya ayırarak kaynaklarını son derece verimli kullanıyor.

Yüksek Harcama Başarılı Garanti Ediyor mu?

Haberde ele alınan en temel sorulardan biri, harcanan paranın akademik başarıya (özellikle OECD PISA skorlarına) doğrudan yansıyor yansımadığı:

- **Estonya Örneği:** Bütçe büyüklüğü bakımından zirvedeki ülkelerin gerisinde olmasına rağmen Estonya, PISA testlerinde (matematik, fen ve okuma becerileri) sürekli olarak Avrupa'nın en başarılı ülkesi konumunda yer alıyor. Bu durum, kaynağın miktarından çok nereye ve nasıl yatırıldığının (öğretmen niteliği, okul özerkliği ve eşitlikçi erişim) daha belirleyici olduğunu gösteriyor.
- **Doyum Noktası:** Analiz, belirli bir eşik harcama düzeyine ulaşılan kadar yapılan yatırımların öğrenci başarısını hızla artırdığını; ancak belirli bir bütçe doygunluğundan sonra fazladan yapılan harcamaların doğrudan başarı artışı sağlamadığını gösteriyor.

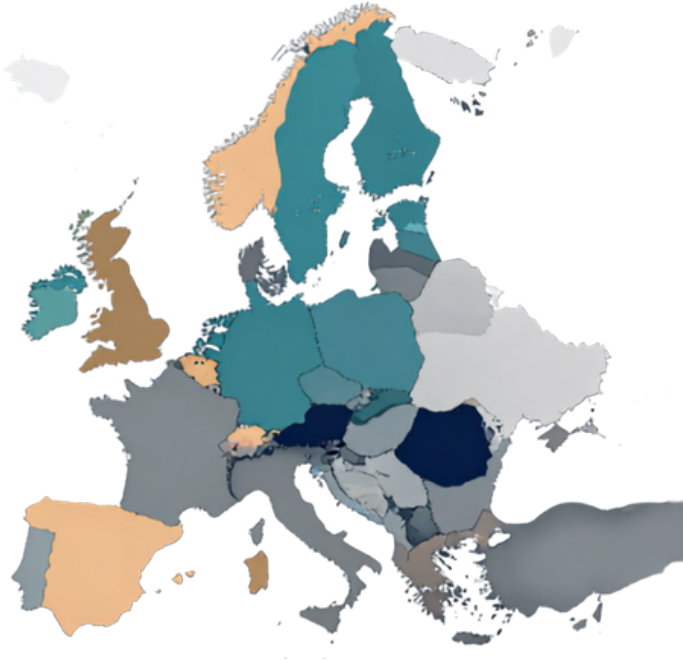

Sonuç: Kaynak Kadar Pedagojik Verimlilik de Önemli

Veriler, bütçe artışının kaliteli bir eğitim altyapısı ve öğretmen maaşları için vazgeçilmez bir ön koşul olduğunu, bunun yanı sıra da sürdürülebilir başarı için harcamaların nitelikli müfredat, öğretmen eğitimi, dezavantajlı okulların desteklenmesi ve pedagojik verimlilikle bütünleşmesi gerektiğini ortaya koyuyor.

Daha Fazlasını Keşfedin

Bütçe Büyüklüğü ≠ Doğrusal Başarı

ÖĞRENCİ BAŞI YILLIK KAMU HARCAMASI

Eğitim Harcaması / GSYH

Lüksemburg 20 bin €

İsviçre
Norveç

**Danimarka · İsveç
Avusturya · Belçika**

Danimarka, İsveç, Avusturya ve Belçika:
GSYH'nin yaklaşık %5-6,5+'i

**Romanya · Bulgaristan
Yunanistan · Polonya**

Batı Avrupa ortalamasının altında

Büyük Britanya Diplomanın Değerini En Çok Sorgulayan Ülke Oldu

Ipsos'un 19 Haziran-3 Temmuz 2026 tarihleri arasında 31 ülkede gerçekleştirdiği anket, Büyük Britanya'da yükseköğrenimin ekonomik getirisine yönelik belirgin bir kuşkuculuk dalgasını ortaya koydu. Yaşam maliyeti baskısı, öğrenim harcı tartışmaları ve öğrenci borçlarının sürdüğü bu dönemde, İngilizlerin üniversiteye bakışı küresel eğilimden ciddi biçimde ayrışıyor.

Diploma Artık “Değer” Görülmüyor

Ankete göre Britanyalıların yalnızca %28'i ülkelerindeki üniversite diplomalarının paranın karşılığını verdiğini düşünüyor. Bu oran, 31 ülkenin küresel ortalaması olan %53'ün 25 puan altında kalıyor ve Britanya'ı anket kapsamındaki tüm ülkeler arasında son sıraya yerleştiriyor. Britanya, bir diplomanın hayatta başarılı olmak için "çok önemli" olduğuna inanma konusunda da son sırada yer aldı: Bu görüşe katılanların oranı yalnızca %40 iken küresel ortalama %57 düzeyinde bulunuyor.

Doğrudan İşe Girmek Üniversiteye Tercih Ediliyor

Araştırmaya katılan Britanyalıların %39'u, gençlere okul sonrası doğrudan iş hayatına atılmalarını tavsiye ederken, yalnızca %23'ü önce üniversiteye gidilmesi gerektiğini söylüyor. Bu sonuç, Büyük Britanya'yı halkın üniversite yerine doğrudan çalışma hayatını tercih ettiği anket kapsamındaki yalnızca iki ülkeden biri hâline getiriyor ve ülke bu kategoride 31 ülke arasında sonuncu sırada yer alıyor.

Sosyal Medya ve Yapay Zekâ Konusunda Kaygı Yüksek

Ankette dikkat çeken bir diğer başlık teknolojiye yönelik kuşkuculuk oldu. İngiliz yetişkinlerin üçte biri (%37), sosyal medya ve yapay zekâ gibi teknolojilerin etkisini gençlerin karşı karşıya olduğu en büyük sorunlardan biri olarak görüyor; bu oran küresel ortalama olan %30'un üzerinde ve Britanya'yı bu konuda Belçika (%39), Fransa (%34) ve Almanya (%30) ile birlikte dünyanın en endişeli ilk beş ülkesi arasına sokuyor.

Geleceğe Dair Karamsarlık Sürüyor ama Britanya yine de Tercih Ediliyor

Anket, gençlerin ruh sağlığına ve gelecekteki ekonomik hareketliliğine dair de yaygın bir kaygıya işaret ediyor. Britanyalı yetişkinlerin %56'sı bugün ülkedeki gençlerin ruh sağlığı durumunu “kötü” olarak tanımlarken, yalnızca %13'ü bunu “iyi” buluyor.

Britanyalıların üçte biri (%33), bugünün gençlerinin ebeveynlerinden daha iyi bir hayat süreceğine inanıyor; bu oranla Britanya, Fransa (%19), Almanya (%31), Japonya (%30) ve İtalya (%33) ile birlikte en kötümser beş ülke arasında yer alıyor. Gençlerin genel olarak parlak bir geleceği olduğunu düşünenlerin oranı %36 iken, bu oran yoksul kesimden gelen gençler söz konusu olduğunda %27'ye düşüyor. Buna karşın katılımcıların %39'u, bugünün gençlerinin yurt dışına taşınarak daha iyi fırsatlar bulabileceğini düşünüyor; bu oranla Britanya, 31 ülke arasında alt üçte birlik dilimde yer alıyor. Küresel ortalamada bu görüşe katılanların oranı ise %62'ye ulaşıyor, yani dünya genelinde insanlar kendi ülkelerinden çok daha fazla umutsuz.

Latin Amerika ve Karayipler’de Okul Beslenme Politikalarını Güçlendirmek İçin İş Birliği Artıyor

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile Brezilya Hükümeti’nin desteğiyle, Sürdürülebilir Okul Beslenmesi Ağı’nın (RAES) üye ülkeleri deneyim paylaşımında bulunarak kapsamın genişletilmesi, kalitenin artırılması ve bölgesel bir okul beslenme gündeminin pekiştirilmesi yönünde ortak adımlar attı.

Ortak Zorluklar: Kapsam, Kalite ve Kalıcı Politika

FAO’ya göre Latin Amerika ve Karayip ülkeleri, sağlıklı beslenmeye erişimi ve gıda hakkını güvence altına almaya çalışırken benzer zorluklarla karşılaşılıyor: okul beslenme programlarının kapsamının genişletilmesi, sunulan gıdaların besin kalitesinin artırılması, altyapının güçlendirilmesi ve okul beslenmesini kalıcı bir devlet politikası olarak güvence altına alacak düzenleyici çerçevelerin sağlamlaştırılması.

Bu gündemi ilerletmek amacıyla, 18 RAES üyesi ülkeden 17’sinin temsilcileri Honduras’ın Comayagua kentinde bir araya geldi. “Okul beslenmesi: sürdürülebilir ve kapsayıcı tarımsal gıda sistemleri inşa etmek” başlıklı yüz yüze toplantıda katılımcılar deneyimlerini paylaştı, ortak zorlukları ele aldı ve 2027 yılı için ortak eylemler belirledi.

Honduras: “Okul Beslenmesi Sadece Bir Tabak Yemek Değil”

Toplantının açılışına katılan Honduras Devlet Başkanı Nasry Asfura, okul beslenmesini çocukların refahı ve yerel kalkınma için stratejik bir politika olarak güçlendirme konusundaki kararlılığını yineledi. Asfura, okul beslenmesinin sadece bir tabak yemek olmadığını; bir çocuğun öğrenmesine, sağlıklı büyümesine ve daha iyi fırsatlara sahip olmasına yardımcı olduğunu vurguladı.

Honduras’ın Okul Beslenme Programı (PAE), her gün 21 binden fazla eğitim merkezinde 1,215 milyon öğrenciye ulaşıyor. RAES etkinliği kapsamında düzenlenen basın toplantısında Asfura, hükümetin şu anda okul beslenmesine 1,022 milyar lempira (38 milyon dolar) ayırdığını, bu tutarın önümüzdeki yıl kalite artışı ve kapsam genişletme amacıyla artırılacağını açıkladı. Asfura ayrıca hükümetin taze gıda tedariki sağlayarak kırsal topluluklarda üretim ve kalkınmayı da destekleyebilmesi için aile çiftçilerini ve yerel üreticileri bu sürece entegre etmeyi hedeflediğini belirtti.

Sahadan Deneyimler: Okul Bahçeleri ve Yerel Tedarik

Uluslararası heyet, Honduras’ın Comayagua bölgesindeki Lamanı yerleşiminin okul beslenme programını uygulama deneyimini, farklı eğitim merkezlerindeki yetkililer ve yöneticilerle yapılan görüşmeler ve Herminio Velásquez Temel Eğitim Merkezi’ne yapılan ziyaret kapsamında yerinde inceledi. Heyet, yerel paydaşlar, öğrenciler, öğretmenler ve ailelerle bir araya gelerek, okula meyve ve sebze sağlamanın yanı sıra çevre ve gıda-beslenme eğitimi için güçlü bir araç olan okul bahçelerini; gençlerin güçlendirilmesi yoluyla tarımsal teknolojik yenilikleri ve yerel okul beslenmesinde kullanılan yemeklerin tadımı gibi uygulamaları yerinde gözlemledi.

Balığın Okul Menülerine Girmesi ve “Kadın Çiftçi Yılı” Gündemde

Toplantıda küresel düzeyde tartışılan iki konu öne çıktı: Uluslararası Kadın Çiftçi Yılı ve balığın okul beslenme programlarına dahil edilmesi. FAO Genel Direktör Yardımcısı ve Latin Amerika ve Karayipler Bölge Temsilcisi Rene Orellana Halkyer, örgütün bölge ülkelerine teknik destek, kanıt üretimi ve kapasite geliştirme yoluyla okul beslenme programlarını güçlendirme konusunda destek verdiğini vurgulayarak, toplantının bu gündemi ilerletmek, deneyim paylaşmak ve her ülkenin ihtiyaçlarına yanıt veren politikaları güçlendirmek için bir fırsat sunduğunu belirtti.

Etkinlik kapsamında heyetler, “Latin Amerika ve Karayipler’de okul beslenme programlarına yerel balıkçılardan ve akuakültür üreticilerinden gelen su ürünlerinin dahil edilmesi” projesi çerçevesinde, üç ülkenin balığı okul beslenmesine dahil etme deneyimlerini öğrendi. Honduras, Belize ve Bolivya’yı bir araya getiren girişim, kamu alımları yoluyla balık ile balıkçılık ve akuakültür ürünlerinin okul beslenme programlarına dahil edilmesini teşvik ediyor.

Honduras’ta düzenlenen RAES toplantısı, okul beslenme programlarını dönüştürmenin siyasi liderlik, kurumsal taahhüt ve okul topluluklarının aktif katılımını gerektirdiğini gösterdi.

Daha Fazlasını Keşfedin

Yıkıntılar Arasında Yeşeren Umut: Kırsal Suriye’de Gezici Kütüphane

Yıllar süren çatışmalar, ekonomik yıkım ve son olarak yaşanan yıkıcı depremler, Suriye’nin kuzeybatısındaki kırsal bölgelerde ve çadır kamplarında çocukların eğitime erişimini büyük ölçüde kısıtladı. Bölgedeki birçok okulun yıkılması, hasar görmesi ya da temel materyallerden yoksun kalması karşısında yerel bir sivil toplum girişimi tarafından hayata geçirilen gezici kütüphane projesi, eğitime ve kitaba erişimi çocukların ayağına taşıyor.

İçerisi renkli raflar, minderler ve yüzlerce çocuk kitabıyla donatılan özel minibüs, İdlib kırsalındaki ücra köyleri, yetimhaneleri ve derme çatma çadır kamplarını düzenli aralıklarla ziyaret ediyor.

Bir Kütüphaneden Fazlası: Güvenli ve Eğlenceli Bir Alan

Gezici kütüphane, gittiği her durakta çocuklar için aynı zamanda bir etkinlik ve terapi merkezine dönüşüyor:

- **Zengin Kitap Koleksiyonu:** Araçta masallardan eğitici hikâyelere, bilimsel çocuk dergilerinden resimli öykülere kadar farklı yaş gruplarına hitap eden geniş bir seçki yer alıyor. Çocuklar hem kütüphane içinde kitap okuyabiliyor hem de bir sonraki ziyarete kadar okumak üzere kitap ödünç alabiliyor.
- **Etkileşimli Atölyeler ve Masal Saatleri:** Kütüphane ekibinde yer alan öğretmenler ve gönüllüler, çocuklarla birlikte sesli kitap okuma günleri, kukla gösterileri, resim çalışmaları ve yaratıcı drama atölyeleri düzenliyor.
- **Psikososyal Destek:** Ağır travma ve yerinden edilme deneyimi yaşayan çocuklara yönelik hazırlanan bu etkinlikler, çocukların duygularını ifade etmelerine, akranlarıyla sosyalleşmelerine ve savaş ortamının getirdiği stresten bir nebze de olsa uzaklaşmalarına yardımcı oluyor.

Eğitimde Süreklilik ve Dayanıklılık

Bölgede görev yapan proje koordinatörleri ve gönüllüler, düzenli bir okula gidemeyen ya da eğitim hayatı kesintiye uğramış binlerce çocuk için bu mobil kütüphanenin bazen tek öğrenme kaynağı olduğunu belirtiyorlar.

Girişim, kriz, çatışma ve acil durumlarda eğitimin ve psikolojik desteğin yalnızca sabit okul binalarına bağlı kalmadan, esnek ve mobil çözümlerle de sürdürülebileceğini gösteren güçlü bir saha örneği sunuyor.

Daha Fazlasını Keşfedin

Bilim İnsanı Uyardı: Çocuklara Okullarda “Koku Eğitimi” Verilmeli

York Üniversitesi’nden koku tarihçisi Dr. Will Tullett, çocuklara ilköğretim ve ortaokulda kokuları tanıma ve ayırt etme eğitimi verilmesi gerektiğini savunuyor. Tullett, hava kirliliğinin koku alma yeteneğini zayıflattığını, günlük hayattaki pek çok ürünün ise yapay kokularla “yeniden kokulandırıldığını” belirtiyor.

The Guardian’a konuşan Tullett, kirliliğin insanların koku alma becerisini olumsuz etkilediğini, margarinden otomobil iç mekânlarına, hatta evlerimize kadar pek çok nesne ve maddenin özgün kokusundan arındırılıp sentetik kokularla yeniden kokulandırıldığını söylüyor. Bu durumun, günlük hayatımızdaki sentetik koku çeşitliliğinin artmasının farklı kokuları ayırt etme yeteneğimiz üzerinde ne gibi bir etki yarattığına dair açık bir soru işareti oluşturduğunu vurguluyor.

Burnunu Kullanmayı Öğrenen Bir Dünya İstiyorum

Bu nedenle Tullett, koku konusunda eğitime ihtiyaç duyulduğunu düşünüyor. İlkokul ve ortaokulda insanlara burunlarını kullanmayı öğretebilecekleri bir dünya hayal ettiğini belirten Tullett, bu eğitimin evde de yapılabileceğini ekliyor. Tullett'in önerdiği yöntemlerden biri, insanları daha fazla şey koklamaya teşvik etmek. Ne kadar çok koklarsak, diğer şeyleri tarif etmek için kullandığımız kelime dağarcığını da o kadar genişlettiğimizi belirten Tullett, yiyecek ve içecek uzmanlarının da benzer bir yaklaşım izlediğine dikkat çekiyor: Pazar yerlerine gidip etrafı gezerek her şeyi kokladıklarını, böylece referans noktalarının aralığını genişlettiklerini, ardından farklı kokular arasında karşılaştırma yapıp benzerlikleri düşünebildiklerini anlatıyor.

Kokular Kendimizi ve Dünyayı Anlamamıza Yardımcı Olabilir

Tullett, kokular üzerine düşünmenin kendimizi anlamamıza da yardımcı olabileceğini, örneğin bazı kokuları neden rahatlatıcı bulduğumuzu anlamamızı sağlayabileceğini ve dünya hakkında yararlı bilgiler sunabileceğini söylüyor. Klasik bir örnek olarak gıda güvenliği ve sürdürülebilirliğini gösteriyor: Bir şeyin taze olup olmadığını yalnızca son kullanma tarihine güvenmek yerine koklayarak da anlayabileceğimizi belirtiyor. Başka faydalar da söz konusu. Pek çok araştırmamanın, kokuları alma ve onlardan keyif alma becerimizin refah duygumuzla yakından bağlantılı olduğunu gösterdiğini, koku kaybı yaşayan kişilerde sıklıkla depresyon, anksiyete ve benzeri belirtilerin ortaya çıktığını aktarıyor.

21. Yüzyıl Britanya'sının Kokusu: Dezenfektan, Orman Yangını ve Su Kirliliği

Tullett, kokuların genellikle belirli zamanlara, bağlamlara ve mekânlara özgü olduğunu belirterek, 21. yüzyıl Britanya'sının el dezenfektanı, orman yangınları ve su kirliliği kokularıyla anılacağını öne sürüyor. Odun ateşinin pek çok kişi için nostaljik bir koku olduğunu, ancak yanan bitki örtüsü ve odun kokusunun giderek nostaljik değil, korkutucu bir koku hâline geleceğini düşündüğünü de sözlerine ekliyor.

Daha Fazlasını Keşfedin

Cancer Alley’de Bir STEM Okulu: Öğrenciler Hava Kalitesi Verisiyle Bilim Öğreniyor

ABD’nin Louisiana eyaletinde, ağır sanayi kirliliğiyle bilinen “Cancer Alley” (Kanser Sokağı) bölgesindeki bir mikro-okul, öğrencilere sınıflarında gerçek zamanlı hava kalitesi verileriyle bilim öğretiyor. Ask Wonder Explore (AWE) adlı okul, IQAir hava kalitesi monitörleri ve Foundation for Clean Air’in desteğiyle çocukları geleceğin “vatandaş bilim insanları” olarak yetiştirmeyi hedefliyor.

Ask Wonder Explore (AWE), 5-12 yaş arası çocuklara yönelik bir STEM mikro-okulu ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Okul öğrencilerine bölgedeki kötü hava kalitesini ve bunun sağlıkları üzerindeki etkilerini öğretiyor. AWE, sınıf içi ve dışındaki kirlilik seviyelerini izlemek için IQAir AirVisual hava kalitesi monitörleri kuruyor. Öğrenciler ayrıca hava kalitesi biliminin ne olduğu ve topluluklarında neden önemli olduğu konusunda uygulamalı bir eğitim alıyor.

Cancer Alley’de Yaşamak ve Öğrenmek

AWE, New Orleans’ta 16 yıllık deneyime sahip eski bir kamu okulu yöneticisi olan Dr. Samantha Kreuscher (Dr. Sam) tarafından kuruldu. Eğitimin yaratıcılığı ve merakı beslemesi gerektiği inancından yola çıkan Dr. Sam, 2026’da AWE’yi geliştirdi. Öğrencilerinin yarısından fazlası için geleneksel okul sisteminin işe yaramadığını gözlemledikten ve kendi çocuğunun standart sınavlar ve COVID-19’un getirdiği aksaklıklar karşısında kaygıyla mücadele ettiğini gördükten sonra, farklı bir öğrenme ortamı yaratmaya karar verdi. Dr. Sam, genç zihinler için yaratıcı olabilecekleri, girişimci olabilecekleri ve hem kendilerine sunulan durumlarda hem de kendi çevrelerinde sorun çözebilecekleri deneyimler tasarladıklarını anlatıyor.

Öğrencilerin bu dersleri nerede öğrendiği büyük önem taşıyor. Hava kirliliği, güney Louisiana’daki öğrenciler için günlük bir gerçek. New Orleans ile Baton Rouge arasında uzanan ve yüzlerce fabrikayla çevrili “Cancer Alley” bölgesinde yaşayan AWE öğrencileri, astım, alerji ve orak hücre hastalığı gibi sağlık sorunlarını ağırlaştıran kötü hava kalitesine maruz kalıyor.

Hava Kalitesi Sınıfa Taşınıyor

AWE, sınıflarının içine ve çevresine hava kalitesi monitörleri yerleştirerek PM2.5, PM10, sıcaklık ve nem konusunda gerçek zamanlı ölçümler sağlıyor. Bu monitörler, öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin gün boyunca kirlilik seviyelerini takip etmesine olanak tanıyor. Daha önce iki yıl süren bir su kalitesi projesinde yaptıkları gibi, öğrenciler artık teneffüs sonrasında, hava durumu değişimlerinde ya da zaman içinde hava kalitesinin nasıl değiştiğini gözlemleyebiliyor ve bu verileri kendi sağlıkları ve günlük etkinlikleriyle ilişkilendirebiliyor.

Öğrenciler, verileri daha da analiz edip dış ortam koşullarıyla karşılaştırarak çevresel faktörlerin refahlarını nasıl etkilediğini keşfedebiliyorlar. Bu şekilde artan hava kalitesi farkındalığı, STEM eğitimlerinin ayrılmaz bir parçası hâline geliyor.

İçeride ve Dışarıda Çocukları Daha Güvende Tutmak

Monitörler, bazıları bağışıklık sistemi baskılanmış olan çocukları, hava kalitesinin kötü olduğu günlerde kirleticilerden daha iyi korumaya yardımcı oluyor. Dışarıda geçirilen teneffüs ve etkinlikler hem hayal gücünü kullanan oyunlar hem de öğrenme fırsatları açısından önemli olsa da hava kirliliğinin ne zaman mevcut olduğunu bilmek, personelin gerektiğinde dışarıdaki etkinlik saatlerini yeniden planlama konusunda bilinçli kararlar almasını sağlıyor.

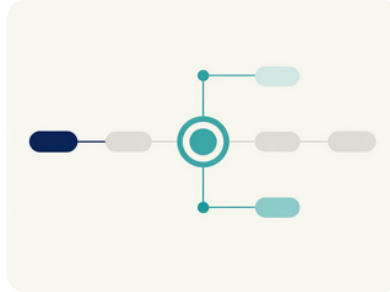
Dr. Sam, günün belirli saatlerinde hava kalitesinin daha sık kötüleştiğini gözlemlerlerse, teneffüs saatlerini buna göre ayarlayabileceklerini söylüyor. İç ortam havası daha temiz olduğunda öğrenciler de daha rahat bir ortamda daha iyi odaklanabiliyor. Dr. Sam, öğrencilerin kendilerini daha iyi hissetmeleri durumunda daha yüksek düzeyde mutluluk yaşayabileceklerini, bunun da daha yüksek düzeyde öğrenme ve daha yüksek düzeyde okula devam oranına yol açacağını belirtiyor.

Daha Fazlasını Keşfedin

PISA 2025 Türkiye Raporu

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından üçer yıllık periyotlarla düzenlenen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), 15 yaş grubundaki öğrencilerin örgün eğitim sürecinde edindikleri kazanımları günlük yaşam bağlamlarında ne ölçüde işlevsel beceriye dönüştürebildiklerini ölçen en kapsamlı küresel izleme araştırmasıdır. 2025 döngüsü, 38'i OECD üyesi olmak üzere toplam 91 ülkeden yaklaşık 33 milyon öğrenciyi temsil eden 760 bini aşkın öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye'deki nihai uygulama ise Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, 14 Nisan-16 Mayıs 2025 tarihleri arasında 56 ilde ve 203 okulda, iki aşamalı tabakalı seçkisiz yöntemle, doğrudan OECD tarafından belirlenen 7.702 öğrenciyle yürütülmüştür. Bu döngü, ölçme mimarisi bakımından kritik bir ilke sahne olmuştur; PISA tarihinde ilk defa fen bilimleri, okuma becerileri ve matematik olmak üzere üç temel alanın tamamında "Çok Aşamalı Uyarlanmış Test" (MSAT) yöntemi uygulanmıştır. Bilişsel test oturumlarında öğrencilerin anlık yanıtlarına göre zorluk düzeyini optimize eden bu dinamik altyapı hem en alt hem de en üst yeterlik seviyelerindeki ölçme hassasiyetini en üst seviyeye taşımıştır.

PISA 2025 araştırmasında ağırlıklı alan olarak fen bilimleri belirlenmiş ve bu alanda köklü bir paradigma değişimine gidilmiştir. Gelenekselleřen fen okuryazarlığı anlatısının ötesine geçilerek doğrudan eyleme dönük somut fen yeterliklerine odaklanılmış; değerlendirme çatısı olguları bilimsel açıklama, sorgulama tasarımları kurgulama ve bilimsel bilgiyi karar alma süreçlerinde kullanma eksenlerinde yapılandırılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin dinamik dijital platformlar üzerinde bilişim araçlarını kullanarak yinelemeli problem çözme ve öz düzenlemeli öğrenme becerilerini ölçen "Dijital Dünyada Öğrenme" alanı, döngünün yenilikçi boyutu olarak değerlendirmeye alınmıştır. Bilişsel testlerin tamamlayıcısı olarak uygulanan öğrenci, okul ve bilişim teknolojileri anketleri ise eğitim çıktılarının arkasındaki pedagojik, sosyoekonomik ve idari ekosistemi çok boyutlu biçimde haritalandırmıştır.

Tarihî Performans Karnesi ve Küresel İlerleme Eğilimleri

PISA 2025 sonuçları, küresel ölçekte pek çok gelişmiş eğitim sisteminde belirgin duraklama ve gerilemelerin yaşandığı bir konjonktürde Türkiye'nin istisnai ve tarihî bir pozitif ayrışma ortaya koyduğunu belgelemiştir. Türkiye; fen bilimleri alanında elde ettiği 494 ortalama puanla 482 olan OECD ortalamasını 12 puan, 443 olan katılımcı tüm ülkeler ortalamasını ise 51 puan aşmayı başarmıştır. Bu neticeyle Türkiye, 38 OECD üyesi arasında 14. sıraya, 91 ülke genelinde ise 19. sıraya tırmanarak PISA araştırmasına katıldığı 2003 döngüsünden bu yana fen bilimlerinde ilk defa OECD ortalamasının üzerine çıkmıştır. Okuma becerileri alanında da benzer bir tarihî eşik aşılmış; 472 ortalama puan alan Türkiye, 461 olan OECD ortalamasını 11 puan, 420 olan küresel ortalamayı ise 52 puan geride bırakmıştır. Sıralamada OECD ülkeleri arasında 13. basamağa, katılımcı 90 ülke arasında ise 18. sıraya yerleşen Türkiye, okuma becerilerinde de tarihinde ilk kez OECD ortalamasını geçmiştir. Matematik alanında ise 462 ortalama puana ulaşan Türkiye, 463 puanlık OECD ortalamasını yakalarken ağırlıklandırılmış genel OECD aritmetiği olan 458 puanın üzerine çıkmış; OECD ülkeleri içinde 23., tüm ülkeler arasında 28. sırada yer almıştır.

Elde edilen bu başarının uluslararası bağlamdaki büyüklüğü, kısa ve uzun vadeli karşılaştırmalı trend analizlerinde çok daha çarpıcı biçimde somutlaşmaktadır. PISA 2022 ile 2025 döngüleri arasındaki kısa vadeli değişim incelendiğinde; OECD ülkelerinin ortalama puanlarında fende 3, okumada 15 ve matematikte 9 puanlık düşüşler yaşanırken Türkiye fen bilimlerinde 18, okuma becerilerinde 16 ve matematikte 9 puanlık net bir sıçrama gerçekleştirmiştir. Bu performansı ile Türkiye, OECD üyesi 38 ülke arasında her üç disiplinde birden ortalama puanını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artıran tek ülke, 91 katılımcı ülke genelinde ise bunu başarabilen yalnızca 8 ülkeden biri olmuştur. Sıralama bazında ise Türkiye, katılımcı ülke sayısındaki artışa rağmen son üç yılda fende 15 basamak, okumada 17 basamak ve matematikte 9 basamak birden yükselmiştir.

On yıllık (2015–2025) eğilimler incelendiğinde tablonun tutarlılığı daha net görülmektedir; son on yılda fende 69, okumada 44 ve matematikte 42 puanlık artış kaydeden Türkiye, her üç alanda birden kesintisiz yükseliş trendi yakalayan tek OECD üyesi ülke unvanını almıştır. Dünya genelinde bu on yıllık istikrarı sergileyebilen sadece 5 ülke (Türkiye, Brunei, Filipinler, Kamboçya ve Katar) bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk katıldığı 2003 yılından 2025'e uzanan çeyrek asırlık boylamsal süreçte ise OECD ortalamaları fende 18, okumada 33, matematikte 37 puan gerilerken; Türkiye fende 60, okumada 31, matematikte 39 puanlık devasa bir kazanım elde etmiştir. Katılımcı havuzunun büyüklüğünden bağımsız yüzdeler dilim analizine bakıldığında Türkiye, PISA 2003'te bulunduğu konumunu fende %64, okumada %60 ve matematikte %52 oranında ileriye taşıyarak küresel ligde elit performans sergileyen merkezlerin arasına katılmıştır.

TÜRKİYE'NİN PISA PERFORMANSI

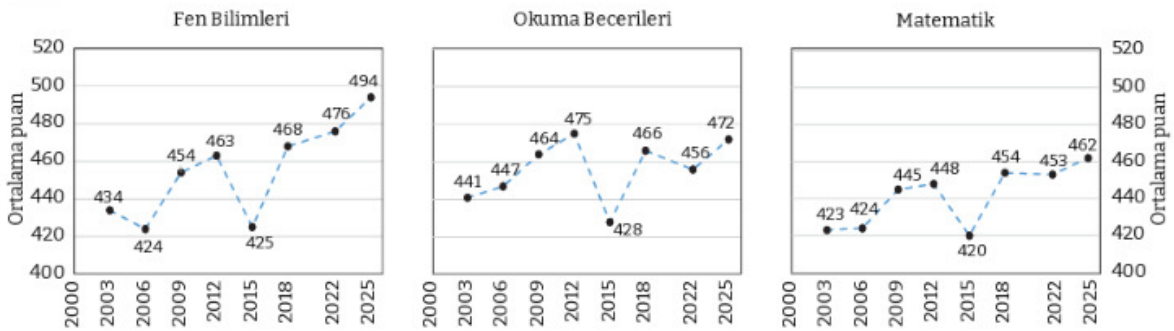
FEN	+18	OKUMA	+16	MATEMATİK	+9
2022 → 2025					
2015 → 2025	+69		+44		+42

Yeterlik Düzeylerinde Çift Yönlü İyileşme ve Sosyoekonomik Fırsat Eşitliği

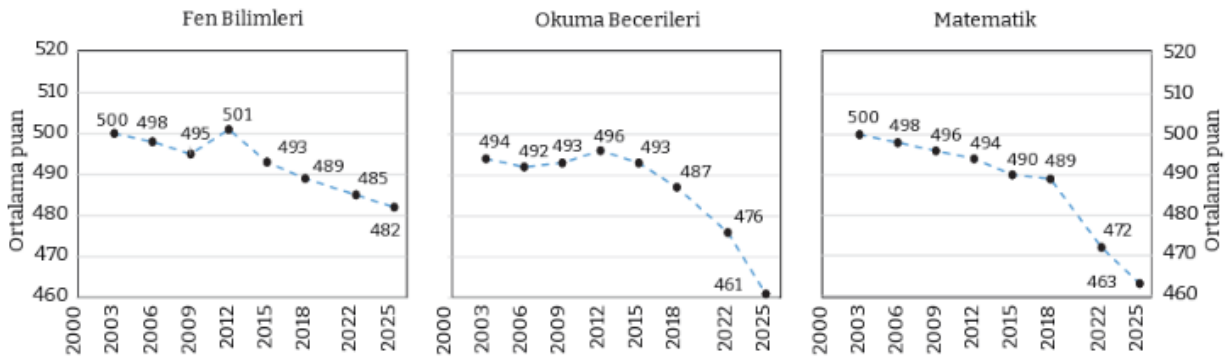
PISA 2025 Türkiye Raporu'nun sunduğu en nitelikli bulgulardan biri, başarının yalnızca belirli bir akademik zümrenin ivmesiyle açıklanamayacak biçimde tabana yayılmasıdır. Öğrencilerin günlük hayatta temel bilgi ve becerileri kullanabilme eşiği olan 2. yeterlik düzeyi ve üzerini temsil eden "asgari performans düzeyi", Türkiye'de fen bilimlerinde %80,5 (OECD ortalaması %74,3), okuma becerilerinde %75,9 (OECD ortalaması %69,0) ve matematikte %64,3 oranına ulaşmıştır. Türkiye'nin fen bilimlerinde asgari düzeye ulaşan öğrenci oranı bir önceki döngüye göre %5,2 artış kaydetmiştir. Karmaşık problemleri modelleme ve derinlemesine bilimsel çıkarım yapabilme kapasitesini gösteren 5 ve 6. yeterlik düzeylerindeki "üst performans" oranı ise fende %7,4, matematikte %7,9 ve okumada %4,2 olarak belirlenmiştir. Bu veriler ışığında Türkiye; 2022-2025 yılları arasında fen bilimleri alanında hem üst düzey performans gösteren öğrenci oranını artıran hem de temel yeterliğe ulaşamayan öğrenci oranını anlamlı biçimde azaltan dünyadaki ender, OECD bünyesinde ise Birleşik Krallık ile birlikte yalnızca iki ülkeden biri olmuştur.

Türkiye'nin Fen Bilimleri, Okuma Becerileri ve Matematik Alanlarındaki Performans Değişimi

Eğitimde fırsat eşitliği göstergeleri, sistemin kapsayıcılığına dair güçlü kanıtlar üretmektedir. Ailelerin gelir, meslek ve kültürel sermayesini özetleyen Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Durum (ESKD) indeksinin fen performansını açıklama oranı Türkiye’de %10,4 olarak hesaplanmış olup %11,6 olan OECD ortalamasının altında kalmıştır. Bu durum, Türkiye’de bireylerin sosyoekonomik kökenlerinin başarı üzerindeki belirleyici baskısının gelişmiş pek çok ülkeye kıyasla daha zayıf olduğunu ve okulun eşitleyici bir sosyal kaldıraç işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Kısa vadeli değişimde en dezavantajlı alt %25’lik dilimdeki öğrencilerin fen puanı 17 puan, en avantajlı üst %25’lik dilimdeki öğrencilerin puanı ise 24 puan artmıştır. Türkiye, iki grup arasındaki yapısal sosyoekonomik fark değişmemesine rağmen her iki kesimde de eş zamanlı ve anlamlı puan artışı sağlayabilen yegâne OECD ülkesi olmuştur. En alt sosyoekonomik dilimde yer almasına karşın ülke genelinde en üst %25’lik akademik başarı dilimine girmeyi başaran "akademik dirençli" öğrenci oranı ise fende ve okumada %13 ile OECD ortalamalarını (%12 ve %13) geride bırakmıştır. Ayrıca Türkiye genelinde en başarılı %10 ile en başarısız %10 arasındaki fark 248 puan olarak ölçülmüş, bu değer 258 puanlık OECD ortalamasından daha dar olması sistemdeki başarı dağılımının görece daha homojen ve dengeli bir yapıda geliştiğini tescillemiştir.

OECD Ülkelerinin Fen Bilimleri, Okuma Becerileri ve Matematik Alanlarındaki Performans Değişimi

Grafikte her bir PISA uygulamasına katılan OECD üyesi ülkelerin ortalama puanları verilmiştir. Örneğin 2003 yılındaki ortalama puan 29, 2025 yılındaki ortalama puan ise 38 OECD üyesi ülkenin ortalama puanıdır.

Genel Değerlendirme ve Gelecek Perspektifi

PISA 2025 sonuçları; eğitimde niceliksel büyümenin zorunlu olarak nitelik kaybına yol açacağı yönündeki geleneksel tezi çürüten somut bir başarı hikâyesini tescillemektedir. Türkiye’de son yirmi yılı aşkın sürede merkezi bütçeden eğitime ayrılan payın istikrarlı biçimde artırılması (2026 bütçesinde %15,33 pay ile birinci sıra), derslik sayısının 742 binin üzerine çıkarılarak derslik başına düşen öğrenci sayısının ilköğretimde 22, ortaöğretimde 20 seviyesine indirilmesi ve öğretmen kadrosunun 1,2 milyonun üzerine taşınması gibi devasa altyapı hamleleri doğrudan pedagojik çıktılara yansımıştır. Ücretsiz ders kitapları, destekleme ve yetiştirme kursları, taşınmalı eğitim ve şartlı eğitim yardımları gibi sosyal devlet uygulamaları dezavantajlı kitlelerin eğitime erişimini güvence altına alarak sistemin tabanını yukarı taşımıştır.

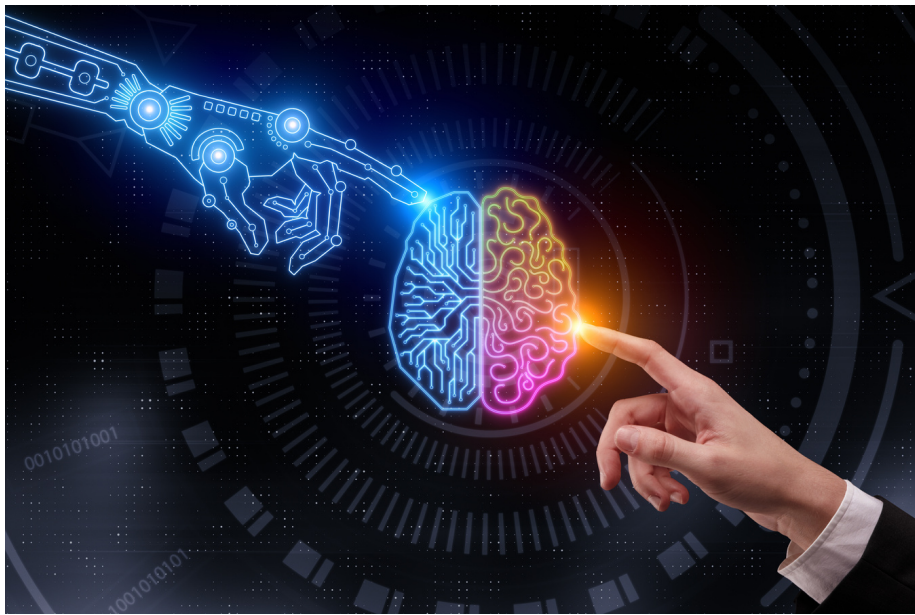
Daha Fazlasını Keşfedin

Eğitimde Yapay Zekâ İçin Yeni Yol Haritası: Türkiye'ye Yönelik Politika Önerileri

Türk Eğitim Derneği düşünce kuruluşu TEDMEM tarafından hazırlanan “Eğitimde Yapay Zekâ: Küresel Eğilimler ve Türkiye için Politika Önerileri” başlıklı rapor, yapay zekânın eğitim sistemlerinde yarattığı dönüşümü küresel eğilimler ve Türkiye’nin mevcut politikaları üzerinden ele alıyor. Raporda, eğitimde yapay zekânın yalnızca teknolojik bir dönüşüm olarak değerlendirilmemesi; pedagojik, etik ve toplumsal boyutlarıyla ele alınması gerektiği vurgulanıyor.

Rapora göre yapay zekâ, tek başına eğitimin niteliğini artıran bir araç değil. Teknolojinin eğitimde değer yaratabilmesi için pedagojik bir ihtiyaca yanıt vermesi, öğretmenin mesleki kapasitesini desteklemesi ve öğrencinin yüksek yararını gözetmesi gerekiyor. Bu yaklaşımda öğretmenin pedagojik muhakemesinin yapay zekâ tarafından ikâme edilmemesi temel ilkeler arasında yer alıyor.

Dünyada Tek Bir Yapay Zekâ Modeli Yok

Raporda ABD, Çin, Güney Kore, Hindistan, Birleşik Krallık, Kanada, Singapur, Japonya, Fransa, Almanya ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin uygulamaları inceleniyor. Ülkeler farklı modeller benimserken, yapay zekâ politikalarının başarısında öğretmen yeterlikleri, öğretim programları, etik ve veri yönetişimi, dijital altyapı ile izleme-değerlendirme mekanizmalarının birlikte ele alınması ortak bir ihtiyaç olarak öne çıkıyor.

Özellikle çocukların üretken yapay zekâ kullanımında yaşa dayalı sınırlamalar dikkat çekiyor. BAE 13 yaşın altında üretken yapay zekâ kullanımına izin vermezken, Almanya ve Singapur küçük yaş gruplarında kullanımını öğretmen denetimine bağlıyor. UNESCO da asgari kullanım yaşının 13 olmasını öneriyor. Türkiye'deki düzenlemelerde ise belirli bir yaş sınırı bulunmuyor. Rapor, okul öncesinden ortaöğretime kadar öğrencilerin gelişim düzeylerine göre farklılaşan, öğretmen rehberliğinin sınırlarını da açıkça ortaya koyan ulusal bir çerçeve oluşturulmasını öneriyor.

“Yapay Zekâ Ehliyeti” Yeni Bir Temel Yeterlik Olabilir

Raporun öne çıkardığı kavramlardan biri de “yapay zekâ ehliyeti”dir. Bu kavram, bireyin yalnızca yapay zekâ araçlarını kullanabilmesini değil; ne zaman kullanacağını, üretilen bilgiyi ne zaman sorgulaması gerektiğini ve teknolojiyle kurduğu ilişkinin sınırlarını belirleyebilmesini ifade ediyor. Raporda bu yeterliğin temel eğitimden başlayarak yaşam boyu geliştirilmesi gerektiği belirtiliyor.

Bununla birlikte eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim, iş birliği ve etik muhakeme gibi insana özgü becerilerin yapay zekâ çağında daha da önemli hâle geldiğine dikkat çekiliyor. Eğitimin temel hedefinin teknolojiyi yalnızca kullanan değil, onu anlayabilen, sorgulayabilen ve yönlendirebilen bireyler yetiştirmek olması gerektiği vurgulanıyor.

Türkiye İçin Öncelik: Politikayı Sınıfa Taşımak

Türkiye, 2025-2029 Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı ile bu alanda önemli bir kurumsal çerçeve oluşturmuş durumda. Öğretim programlarına yapay zekâ içeriklerinin eklenmesi, öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi ve etik kullanıma yönelik düzenlemeler bu süreçte atılan adımlar arasında yer alıyor. Rapora göre bundan sonraki temel mesele ise politikaların okulun günlük işleyişine ve öğrencilerin öğrenme deneyimlerine ne ölçüde yansıdığının izlenmesi.

Bu süreçte dijital eşitsizlik de önemli bir risk oluşturuyor. Türkiye'de 12-17 yaş grubundaki her üç öğrenciden biri yapay zekâ özellikli cihazlara düzenli olarak erişemiyor. Raporda, altyapı farklılıklarının giderilmemesi durumunda yapay zekânın eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmek yerine mevcut uçurumu derinleştirebileceğine dikkat çekiliyor.

Raporda ortaya konan genel yaklaşım, Türkiye'nin hedefinin yapay zekâyı eğitim sistemine mümkün olduğunca hızlı biçimde dahil etmekten ziyade, çocukları ve öğretmenleri merkeze alan, güvenli, etik ve pedagojik açıdan anlamlı bir dönüşüm gerçekleştirmek olması gerektiğine işaret ediyor. Bu doğrultuda yapay zekânın karar veren değil, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin kararlarını destekleyen bir araç olarak konumlandırılması; nihai sorumluluğun ise insanda kalması öneriliyor.

Daha Fazlasını Keşfedin

Ajanda

Yenilikçi Öğretmenler Konferansı

Yenilikçi Öğretmenler Konferansı; eğitimde yenilikçilik, dijital dönüşüm ve iyi uygulama kültürünün güçlendirilmesi amacıyla öğretmenler, okul yöneticileri ve eğitim paydaşları arasında deneyim paylaşımını destekleyen ulusal düzeyde bir buluşma platformudur. Konferans, pedagojik niteliği güçlü, etik ilkelere dayalı, değer temelli ve toplumsal fayda üreten uygulamaların Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin vizyon ve ilkeleri doğrultusunda görünür kılınmasını, desteklenmesini ve yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir.

Yenilikçi Öğretmenler Konferansı ve Kristal Meşale Ödül Programı 27-28 Kasım 2026 tarihlerinde Ankara'da düzenlenecektir.

Son Başvuru Tarihi: 16 Eylül 2026

[!\[\]\(9c300fffd88bdb3763537ae0c20e64d3_img.jpg\) **Detaylı Bilgi ve Başvuru İçin Tıklayın**](#)

Ajanda

LASSIE Web Semineri: PISA 2025 Bulguları Fen Eğitimi İçin Ne Anlama Geliyor?

ESERA SIG 11 Büyük Ölçekli Bilim Eğitimi Çalışmaları (LASSIE) tarafından düzenlenen bu web semineri, bilim çerçevesini, temel bulguları ve bilim eğitimi araştırmaları, öğretimi ve eşitliği üzerindeki etkilerini tartışmak üzere araştırmacıları ve PISA 2025 temsilcilerini bir araya getiriyor. Programda Jonathan Osborne (PISA Bilim Uzman Grubu Başkanı ve Stanford Üniversitesi), Tue Halgreen (OECD) ve Nani Teig (Oslo Üniversitesi) tarafından sunumlar yapılacaktır, ardından Marianne Cutler (Bilim Eğitimi Derneği, İngiltere) moderatörlüğünde bir panel tartışması gerçekleştirilecektir. Web semineri soru-cevap ve tartışma bölümüyle sona erecektir. Katılımcılar kayıt sırasında panelistlere sorularını iletebilirler.

Etkinlik Tarihi: 18 Eylül 2026

[!\[\]\(52bf2d3ad6161796fa8d42c289183aca_img.jpg\) **Detaylı Bilgi ve Başvuru İçin Tıklayın**](#)

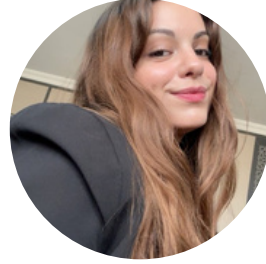
GAZİ EĞİTİM 360 EKİBİ

Koordinatör
Dr. Öğr. Üyesi Sultan ÇIKRIK
Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dalı

İçerik Yazarı
Beril Sare KÖYMEN
İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı

İçerik Yazarı
Deniz BAKIR
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

İçerik Yazarı
Esra AYDIN
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

İçerik Yazarı
Mehmet Mert SÜER
Alman Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı

